

2.3.2021

TRE:1080/11.01.00/2021

Lausunto valtioneuvoston kiertotalouden strategisen ohjelman periaatepäätöksestä (VN/13551/2019)

Ympäristöministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö pyytävät lausuntoa valtioneuvoston periaatepäätöksestä kiertotalouden edistämiseksi. Periaatepäätöksessä linjataan keskeiset tavoitteet sekä eri ministeriöiden ja hallinnonalojen toimet kiertotalouden tavoitteiden saavuttamiseksi. Alla Tampereen kaupungin lausunto periaatepäätöksen luonnoksen ehdotuksiin. Lausunnossa on otettu kantaa Tampereen kaupungin kannalta merkityksellisiin ohjelman ehdotuksiin. Yleisesti näemme, että kunnilla on alueellisesti merkittävä rooli kiertotalouden edistämisessä, koska merkittävimmät osa-alueet eivät markkinaehtoisesti lähde kehittymään. Haluamme kuitenkin korostaa, että kunnat eivät voi toimia yksin ja valtakunnallisella tasolla kunnianhimoisten ja sitovien tavoitteiden asetanta, sekä yli sektorien tehtävä edistämishojelman teemoihin liittyvä harmonisointi on välttämätöntä.

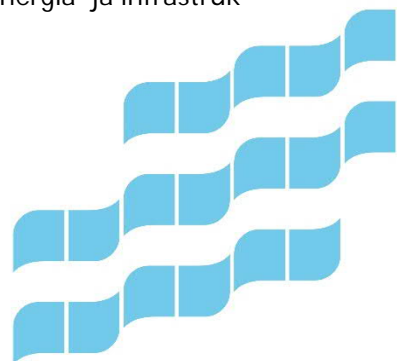
”Kehitämme taloudellisia kannusteita, jotka tukevat luonnonvarojen säästeliästä käyttöä, vähentävät hiilidioksidipäästöjä sekä edistävät kiertotalouden palvelumallien yleistymistä.”

- Kannatamme strategisen ohjelman tavoitetta kehittää luonnonvarojen hinnoittelua. Nykyinen järjestelmä johtaa siihen, että neitseellisten luonnonvarojen halpa hinta ohjaa liiketoimintaa varsinkin rakennetun ympäristön ratkaisuihin kohti kestävämpiä toimintatapoja. Verotuksen painopiste tulee siirtää työn verotuksesta neitseellisten luonnonvarojen verotukseen. Tämä on ehto kiertotalousratkaisujen kilpailukykyille markkinoilla.
- Ehdotamme, että osana Kestävän verotuksen tiekarttatyötä tulee pohtia verotuksen mahdollisuuksia kannustaa kiertotaloustoimiin laaja-alaisesti. Mm. alv-helputuksia tulee pohtia talonrakentamisen uusiomateriaalien ja osien käytön edistämiseen. Kannatamme ohjelmassa esitettyä kiertotaloutta tukevan verotuksen kehittämistä (ml. luonnonvaravero, jätevero ja maa-ainesvero) ja tähän liittyvää eri ohjelmien harmonisointia.

”Vahvistamme rahoitusta vähähiilistä kiertotaloutta edistävälle TKI- ja ekosysteemitoinnalle sekä demonstraatio- ja laitosinvestoinneille.”

- Kannatamme ohjelman tavoitetta ohjata rahoitusta kiertotalouspuistojen ja ekosysteemien kehittämiseen. Tampereen kaupungilla kartoitetaan aktiivisesti mahdollisuuksia kiertotalouspuistojen kehittämiseen (mm. Tarastenjärven alue) ja niihin liittyvä TKI- ja ekosysteimirahoitus nähdään kehityksen kannalta olennaisena.
- Ehdotamme, että viennin edistämisen lisäksi panostetaan myös suomalaisten yritysten mahdollisuuteen hakea hyvien kansainvälisten ratkaisujen benchmarkkeja Suomen ulkopuolelta.
- Haluamme korostaa, että erilaisten innovaatioprosessien rahoittaminen on tärkeää elinkeinoelämän tuuppaamiseksi kohti kiertotaloutta. Siinä on tärkeää keskittyä start up -kiihdyttämötoiminnan lisäksi mm. siihen, miten esimerkiksi Pk-yritysten ratkaisuja pystyttäisiin skaalaamaan nykyistä laajemmin.
- Kannatamme ehdotusta rahoituksen kanavoimisesta mm. Business Finlandin kautta, jolla on jo luonnollinen positio elinkeinoelämän kehittämiskentässä.

”Lisäämme vähähiilisiä kiertotalousratkaisuja mm. julkisen sektorin rakentamisessa, energia- ja infrastruktuurihankkeissa sekä palveluiden hankinnoissa.”

2.3.2021

TRE:1080/11.01.00/2021

- Kannatamme ohjelman tavoitetta edistää kiertotalouden ratkaisuja julkisen sektorin rakentamisessa, energia- ja infrahankkeissa. Rakennetun ympäristön investointeja ohjaamalla saadaan merkittävimmät kestävyysvaikutukset aikaan.
- Ehdotamme, että kaikilta kunnilta edellytetään kestävän rakentamisen ja ylläpitämisen hankintalinjauksia valtion tasolta. Lisäksi kannatamme tavoitetta sisällyttää ympäristö- ja hiilijalanjälki julkisten hankintojen lainsäädäntöön. Valtion tason vaatimuksilla taataan, että tilanne on kaikissa kunnissa tasapuolinen, eikä alueellista eriarvoisuutta markkinoissa pääse syntymään.
- Kannatamme Green Deal -sopimusten solmimista hyvänä kannustimena siirtyä kohti kiertotalousratkaisuja (ml. talonrakentamisen näkökulmasta kestävän purkamisen Green Deal -sopimus). Huomautamme kuitenkin, että Green Deal -sopimukset yksin, ilman muuta sääntelyä, eivät toimi kiertotalouden läpileikkaavan siirtymän takaajana.
- Kannatamme rahoitusta innovatiivisiin hankintoihin, joilla rahoitetaan uuden ratkaisun eroa perinteiseen. Julkiset hankinnat ovat kuntien merkittävin instrumentti markkinoiden luomisessa, mutta uudet ratkaisut ovat usein alussa kalliimpia ja rahoitusta tarvitaan alkuvaiheen kysynnän luomiseen.
- Talonrakentamisen puolella päästölaskenta on hyvässä kehitysvaiheessa. Tämä yksin ei riitä kiertotalouden edistymiseksi vaan ehdotamme, että materiaalipankki ja –passi asiaa lähdetään edistämään ministeriöissä.
- Ehdotamme infrastruktuurihankkeisiin kansallisen päästölaskurin luomista talonrakentamisen tapaan. Ilman julkisesti kehitettyä laskuria kuntien on vaikea julkisten hankintojen tasapuolisuus-sääntöjen kannalta sisällyttää päästölaskentaa osaksi infran hankintoja ja kehittämistä.

”Parannamme rahoituksen vaikuttavuutta”

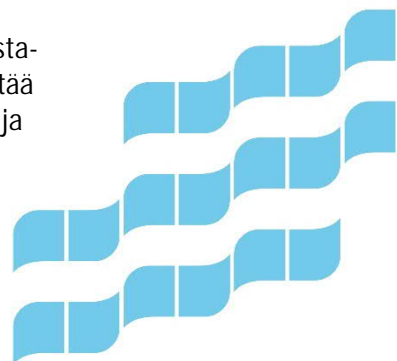
- Julkista rahoitusta pitää tulevaisuudessa kohdentaa vain hankkeisiin, jotka tukevat vähähiilisyden, kestävän kehityksen ja kiertotalouden tavoitteita.
- Kannatamme strategiassa esitettyä ”yhden luukun” mallia. Mallin avulla rahoituksen suunnittelu päällekkäisyyksien estämiseksi, sekä synergioiden löytämiseksi eri rahoitusinstrumenttien välille on helpompaa.
- Ehdotamme, että rahoitusinstrumentteja on lisättävä mm. julkisen (ml kuntien) ja yksityisen sektorin yhteishankkeisiin.
- Ehdotamme, että tutkimusrahoitusta on lisättävä uusien teknologioiden ja materiaalien ym. kelpoisuuden ja toimintavarmuuden takaamiseksi.

”Kehitämme viranomaisten yhteistyötä kiertotaloushankkeissa”

- Kannatamme ehdotusta koota eri luvista ja muista lakisäätelisistä menettelyistä (rakennuslupa, kaavoitus, ympäristölupa, YVA, kemikaaliturvallisuuslupa yms.) vastaavien paikallisten viranomaisten verkosto. Ehdotukseen on tärkeää sisällyttää myös valtakunnallisen tason eri lupaviranomaisten sisäisen yhteistyön kehittäminen. Aikataulujen sovittaminen ja tiedonjako ovat tärkeitä elementtejä viranomaiskäsitteilyn sujuvoittamiseksi ja esteiden poistamiseksi.

”Edistämme kierrätysmateriaalien markkinoiden vahvistumista”

- Kannatamme jätelain uudistusta, jossa tarkennetaan pelisääntöjä materiaalien jäteluokitteluun (End of Waste eli EoW-menettely). Kierrätysmateriaalien tuotehyväksyntä on olennainen osa materiaalikiertojen kehittämistä.
- Rakennettuun ympäristöön liittyen ehdotamme, että MRL:ia kehitettäisiin mahdollistamaan läpileikkaava muutos rakennusalalla. MRL:ssa olisi esimerkiksi tärkeää selkeyttää rakennusalan kehittymisen kannalta merkityksellisen koerakentamisen pelisääntöjä ja tulkintoja.

2.3.2021

TRE:1080/11.01.00/2021

- Ehdotamme, että julkisia ohjausinstrumentteja käytetään laajemmin markkinoiden ohjaamisen ja innovaatiopolitiikan välineenä. Tutkimuksessakin on osoitettu, julkisen sektorin sääntely on merkittävässä roolissa markkinoiden synnyttämisessä (OECD Towards Green Growth 2011). Sosiaalisen hyväksynnän vuoksi ohjausinstrumenttien aktivointi on tärkeää argumentoida ja rakentaa mahdollisuuksien eikä kieltojen kautta.

“Solmimme luonnonvarojen käytön kansallisen sopimuksen”

- Kannatamme kansallisen sopimuksen solmimista. Sopimuksessa pitää keskittyä myös luonnonvarojen käytön kartoittamiseen ja konkreettisiin toimiin käytön vähentämiseksi.

“Perustamme ‘kansallisen osaamisverkoston’ tukemaan kuntien ja alueellisten ekosysteemien työtä hiili-neutraalin kiertotalousyhteiskunnan edistämiseksi.”

- Kannatamme kansallisen osaamisverkoston perustamista ja pidämme kiertotalouteen liittyvän osaamisen kehittämistä kuntatasolla tärkeänä. Verkoston merkitys muutosjohtajuuden kehittäjänä, rahoituslähteiden kanavoijana, teknisten ja lainsäädännöllisten pullokaulojen poistajana sekä erityisesti osaamisen kehittäjänä on tärkeä. Kiertotalous ei etene alueellisesti / kuntatasolla, jos osaaminen ei ole oikealla tasolla.

“Edistämme kiertotaloutta tukevia digitaalisia ratkaisuja.”

- Kannatamme digitaalisten ratkaisujen merkitystä kiertotalouden systeemisen muutoksen yhtenä ajurina. Digitaalisten ratkaisuilla voidaan mm. tukea olemassa olevien yritysten siirtymää kohti kiertotaloutta.
- Haluamme kuitenkin painottaa, että digitalisaatio (ja siihen liittyvä palvelullistaminen tai materiaalien seuranta) ei yksin riitä materiaalikulutuksen irtikytkentään talouskasvusta.
- Pyydämme myös selvennystä ja konkreettisia esimerkkejä ohjelman ehdotukseen digitalisaation ja data-talouden merkityksestä talouden materiaali-intensiteetin vähentämisessä. Tällä hetkellä ehdotukset jäävät abstraktille tasolle ja niiden todellista vaikutusta on vaikea arvioida.

“Käynnistämme ja edistämme kiertotalouden ekosysteemejä.”

- Kannatamme kiertotalouden ekosysteemien merkitystä mm. yhteiskehittämisen ja innovaatiotoiminnan keskeisenä yksikkönä.
- Haluamme painottaa, että myös julkisen toimijan rooli toiminnan organisoinnissa alueellisesti on merkityksellistä, koska usein organisoituminen vaatii puolueettoman ja avoimesti tietoa jakavan alustan.

“Sisällytämme kiertotalousosaamisen osaksi koulutusjärjestelmää ja työelämäosaamista.”

- Kannatamme koulutusjärjestelmän merkitystä kiertotalouden systeemisen muutoksen tekemisessä. Uusi osaaminen on keskiössä; kestävä tulevaisuus ei ole mahdollista ilman, että palveluja tarjoavilla yrityksillä on työntekijöitä, joilla on kiertotalouden periaatteisiin pohjautuvaa ammattitaitoa. Lisäksi tarvitsemme koulutettuja osaajia ja muutosjohtajia kiertotalouden edistämiseksi.
- Haluamme painottaa, että ammatillisen koulutuksen muutosta ei voi vastuullistaa vain aluetasolle, tueksi tarvitaan vahvempia linjauksia valtion tasolta. Oppilaitoksille tarvitaan vahva mandaatti tulevaisuuden osaajien koulutukseen, ei vain nykyisen työelämän tarpeisiin kouluttamiseen.
- Valtion tason tuen lisäksi resursseja on tärkeää panostaa opetushenkilöstön koulutukseen.

